

Галина Булах

ДО ГЕНЕАЛОГІЇ РОДУ ШПАКОВИЧІВ (ШПАКІВСЬКИХ) ГЕРБУ ОДИНЕЦЬ

*Присвячується батькові –
Михайлу Іполитовичу Шпаківському*

Стаття присвячена історії і генеалогії українського шляхетського роду Шпаківських, з якого походив відомий український поет Микола Шпак (Микола Іполитович Шпаківський).

Коріння роду Шпаковичів сягають XIV ст. і пов'язані з Великим князівством Литовським. Король Польський і Великий князь Литовський Казімир IV Ягелончик надав привілей землянину Віленського воєводства Великого князівства Литовського Михайлу Шпаковичу.

Пізніше, 30 квітня індикта шостого (1506 р.) у Вільно король Польщі і Великий князь Литовський Олександр надав підтверджуючий привілей «по руськи писаний» Михайлу Шпаковичу у присутності маршала двору Михайла Львовича Глинського і його брата Василя Львовича Глинського.

У 1638 р. у Варшаві на підставі рішення Панів Ради шляхтич Андрій Шпакович отримав від короля Польщі і Великого князя Литовського Владислава IV «особисто його рукою писаний» підтверджуючий конформаційний привілей на всілякі вольності і переваги шляхетські і на землю Щуровицьку.

З 1699 р., коли Польський Сейм ліквідував козацтво, у Великому князівстві Литовському почалися козацькі бунти. Козаки трошили і палили панські маєтки, не залишаючи каменя на камені. Шляхтич Федір Шпакович зі своїм сином шляхтичем Іваном через розграбування козаками їх родового маєтку вимушені були переселитися у чужі землі «на пасесію» у село Скочище Київського воєводства, в маєтки Ксаверія Нитославського.

Шляхтичі Шпаковичі через повне розорення перетворилися

на неосідлих шляхтичів-чиншевиків, оскільки власної землі у них не стало.

Після приєднання Правобережної України до Росії, згідно з Указом 1785 р. для затвердження у російській дворянській гідності польська шляхта повинна була довести своє шляхетське походження. Рід шляхтичів Шпаковичів надав свої документи на розгляд до Київського Дворянського Депутатського зібрання, яке у 1801 р. своїм рішенням внесло рід Шпаковичів до I частини Родовідної книги Київської губернії, а у 1832 р. – до VI частини. Однак, Урядовий Сенат після ревізії справи не затвердив рід у дворянстві, але й остаточно не відмовив. Процес доведення прав роду Шпаковичів на дворянську гідність та розгляд справи у Сенаті тягнувся десятки років.

Після придушення польського повстання 1863 р., що охопило всю Правобережну Україну, за Височайшим наказом від 1864 р., розгляд прав на дворянство родів, які походили з колишньої польської шляхти, був припинений. Роди, права яких на дворянство не було визнано до 1864 р., з 1 січня 1865 р. записувалися до податкових станів з правом доводити свої шляхетські права наново з 2 січня 1868 р. До цієї категорії потрапив також рід Шпаковичів. Шпаковичі, яких на той час нараховувалося понад 150 осіб, відмовилися від подальших клопотань про визнання у російському дворянстві та вийшли у міщани, а потім навіть у селяни.

Переважаюча кількість старовинної української шляхти оселялася родовими гніздами. Так за відомостями ревізійних казок вдалося визначити ореал розселення роду Шпаковичів – це села Чоповичі, Скуратів Родомисельського повіту, Липки, Криве, Копилово, Сквирського повіту Київської губернії. Родичалися Шпаковичі переважно з представниками таких же в минулому шляхетських родів, з яких лише деякі довели свої права на дворянство – з Чопівськими, Лисовськими, Ходаківськими, Скуратівськими, Величанськими, Ханчевськими, Закусилами, Костецькими, Дідківськими, Білошицькими, Лавриновичами, Бараницькими, Меленевськими, Вишковськими, Янковськими, Бобровськими, Мошковськими.

Рід Шпаковичів належав до гербового шляхетства і використовував герб «Одинець», який виглядає таким чином: У блискитному полі біла стріла, прямо вверх через середину, стріла внизу на правий бік зламана так, що кінця пера не видно. На шоломі п'ять страусових пір'їв. За легендою герб Одинець був пожалуваний князями Руськими одному мужньому воїну, який один виходив на бій проти цілого війська, озброєний лише луком і шаблею.

Дослідження роду Шпаковичів було здійснено переважно на архівних матеріалах, а саме на метричних книгах, ревизьких казках та відомостях Першого Всеросійського перепису населення: ЦДІАК. Ф. 127. Оп. 1012, 1015; ДАКО. Ф. 782. Оп. 1, 2; Ф. 280. Оп. 2; Ф. 384. Оп. 10; ДАХО. ФР-6193. Оп. 12. Спр. П-5233. Т.1-2; ДАЖО. ФР-5013. Спр. 25281-П; Ф. 1376. Оп. 1. Спр. 174.

Родовідний розпис роду Шпаковичів (Шпаківських)

I.

1. Михайло, шляхтич.

II.

2/1. Адам, шляхтич.

III.

3/2. Андрій, шляхтич.

IV.

4/3. Захарій, шляхтич.

V.

5/4. Федір, шляхтич.

VI.

6/5. Іван, шляхтич.

VII.

7/6. Тимофій, шляхтич.

VIII.

8/7. Павло, шляхтич.

IX.

9/8. Павло, шляхтич. Мешканець с. Скочищі. У 1795 р. – 24 роки.

X.

10/9. Мартин, шляхтич. * 9 лютого 1809 р. у с. Криве Сквирського повіту Київської губ.

XI.

11/10. Іван, шляхтич, дворянин до 1 січня 1865 р. * в с. Криве Сквирського повіту Київської губ. У 1897 р. – мешканець с. Липки Сквирського повіту Київської губ., селянин з міщан, 64 роки.

12/10. Стефан, шляхтич, дворянин до 1 січня 1865 р. * 29 червня 1838 р. в с. Липки Сквирського повіту Київської губ. У 1896 р. міщанам Стефану та його брату Івану (11/10) в с. Липки за викупним актом відведено на відкуп у поміщика Подгорського чиншова ділянка у 9 дес. 2283 саж.

13/10. Петро, шляхтич, дворянин до 1 січня 1865 р. У 1866 р. – мешканець с. Липки Сквирського повіту Київської губ., міщанин, 27 років. Виїхав із родиною з с. Липки до с. Чоповичі Родомисельського повіту.

XII.

14/11. Василь, * с. Болячів Родомисельського повіту, у 1897 р. – мешканець с. Липки Сквирського повіту, селянин з міщан, 34 роки, одружений.

15/11. Федір, * с. Брусилів Родомисельського повіту, у 1897 р. – мешканець с. Липки Сквирського повіту, селянин з міщан, 28 років, одружений.

16/11. Корній, * с. Карабачин Родомисельського повіту, у 1897 р. – мешканець с. Липки Сквирського повіту, селянин з міщан, 23 роки.

17/11. Петро, * с. Карабачин Родомисельського повіту, у 1897 р. – мешканець с. Липки Сквирського повіту, селянин з міщан, 19 років.

18/11. Авксентій, * с. Карабачин Родомисельського повіту, у 1897 р. – мешканець с. Липки Сквирського повіту, селянин з міщан, 15 років.

19/12. Клим, * с. Липки Сквирського повіту, у 1897 р. – мешканець с. Липки Сквирського повіту, селянин з міщан, 25 років, помер у 1933 р. під час голодомору разом з сином Іваном.

20/12. Іполит, * с. Липки Сквирського повіту, у 1897 р. – мешканець с. Липки Сквирського повіту, селянин з міщан, 18 років.

21/12. Олександр, * с. Липки Сквирського повіту, у 1897 р. – мешканець с. Липки Сквирського повіту, селянин з міщан, 16 років. Репресований 24 серпня 1937 р. за ст. 54-10 КК УРСР, звільнений у 1947 р.

22/13. Гнат, у 1897 р. – мешканець с. Чоповичі Родомисельського повіту, міщанин, 30 років, одружений.

XIII.

23/17. Олексій, * 1909 р. у с. Липки Сквирського повіту. Мешкав з родиною у м. Красилів Кам'янець – Подільської обл. Інструктор-методист Красилівського районного відділу народної освіти. 7 вересня 1937 р. засуджений за ст.ст. 54-2, 54 11, КК УРСР на 10 років до виправно-трудового табору за приналежність до антирадянської організації українських націоналістів та контрреволюційну діяльність. Подальша доля невідома.

24/20. Микола, * 23 лютого 1909 року у с. Липки Сквирського повіту. Український поет, член Київської міської спілки письменників. Керівник Липківської антифашистської підпільної групи, 19 червня 1942 р. загинув у катівнях гестапо.

25/20. Михайло, * 24 вересня 1918 р. в с. Липки Сквирського повіту. Закінчив залізничний технікум у м. Києві. Воював з 1939 року спочатку у Фінляндії, потім у Бессарабії, учасник Великої Вітчизняної війни. Поранений чотири рази. Має 21 урядову нагороду, у тому числі два Ордени Вітчизняної війни I ступеня, Вітчизняної – II ступеня, Червоної Зірки. Полковник у відставці.

26/21. Філімон, * 1905 р. у с. Липки Сквирського повіту. 24 серпня 1937 року засуджений за ст. 54-10 КК УРСР на 10 років до виправно-трудового табору. Повернувся в с. Липки у 1947 р.

Galina Bulah

TO THE GENEALOGY OF SPAKOVICHES (SHPAKOVSKIYS) FAMILY OF THE ODINETS EMBLEM

The article examines genealogy of ancient gentry's family of Shpakovich (Shpakovskiy).